

Gyengeség.

Az érzésnek tengere olyan híg, mint a tükör színű álló viz. Egy bogár, egy köles szem essen reá, csendességét változásba hozza. Következik, hogy az ember, a társaságnak megszámlálhatatlan esetei és világának viszontagságai közzé vettetvén mintegy prédául, kedves, kedvetlen, kisebb-nagyobb esetek nélkül egy nap sem lehet. Mivel pedig érzékenységén minden eset habot üt, azonban esetei sóha meg nem szűnnek, lehetetlen az embernek csak egynek is, kedvével, eszével szüntelen való változásokban nem lenni. Az ellenkezősek közt haboz, kétségkedik; dolgát választani nem tudja. Elindúl, megáll; megszalad, hol hátrál. Elmult esetein már kívül van, az előtte levőknek következeit ki nem nézheti: erre is, arra is dülhet el állapotja. Reményl, fél; kívül bátorságot mutat, belől reszket.

Mind ezekhez járúl a testnek nyavalyájára tartozó ezerféle változása. Egy falat étel, egy pohár ital; törődés, álmatlanság; egy ugrás stb. mind változtat. Minden változás pedig kicsinytül fogva nagyig, elleneállhatatlanúl kisebb-nagyobb szenvedést okoz, mely a lélekre, lelki valóságának trucczára, fájdalomával örökké béhat. Kit láttál vigadni testének gyötrelmei között?

Az értelemnek világa látván, hogy a testnek fájdalmaitul nem menekedhetik, kénytelen kemenczéjét tapasztani, mint a fogadóban megszállott ember, hogy

a füst szobájában meg ne fojtsa. Ennélfogva soha az értelem, testének érzéséről, állapotjáról, eseteiről szemét le nem veheti. Éjjel-nappal főzi, forralja gondolatját, vizsgálja célját, keresi útját. A dolgok szövevénye közt lappang, bujkál; viszontagságát hol itt, hol ott gyanítva kerüli és azáltal másba botlik. Környülállásra, időre, alkalmatosságra leselkedik, hogy a tolongások közt nyereségét elkaphassa. Kenyerének keresését, az időnek tenyésztető és pusztító változásai közt ezer meg ezer módok, eszközök által folytatja. Tapasztalást tapasztalásra halmozván, soha sorsát, állapotját mégis ki nem tanulhatja. Mindég igyekeztvén, minden esetével, dolgával magának javára lenni, soha maga ellen hibázni meg nem szünhetik. Mindezek miatt az értelemnek világa éjjeli-nappali gondolataival olyan, mint a tengeri háború. A tenger mégis időről-időre megcsendesedik, de az elme soha sem. Valamint a szív érzésében örökké változik, az értelemnek is gondolatjában szüntelen hányattatni kell, mivel ő kormányoz és a hajóban ül. Ha a süllyed, ő is.

Már, e világnak milliom esetei közt érzékenysége nek tengerén hányattatva, indulataitól elragadtatva, kívánságai által vakittatva, tudatlanságába bele halva, jövő eseteire nézve megvakúlva, mindenféle szükségűtől, testi nyavalyától szorongattatva, ösztöneitől kergettetve, üdvösségének eszközeihez ragaszkodva, kárhoztatjától irtózva, akaratja ellen vétkeitől elnyeletve; érzékenysége és lelke között fetrengve; pokol, mennyország közt szívében szakgattatva, a társaságnak törvényei és szokásai által megterheltetve, házának, hazájának ügyét viselve, teheti-e az ember, hogy gyengeséget ne mutasson, és mindenben, mindenre elégséges legyen?